

ТЕМА ЧИСЛА: ДИСКУРС РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Переднє слово

Ситуації суспільних потрясінь неминуче збігаються з періодами інтенсивних мовних і семантичних змін — керованих чи ні. В умовах революцій, війн, соціальних переворотів такі процеси є результатом не стільки спонтанної мовної творчості, скільки цілеспрямованих дій усіх суб'єктів конфлікту. Найпомітнішим це стає за сучасних конфліктів, що розгортаються переважно в інформаційній чи, радше, смислової площині — як семантичні чи дискурсивні війни, війни смислів, інтерпретацій, ідей, пам'ятей тощо. Коли мова стає зброєю, питання мовної та символічної політики набувають першочергової значущості, а знакові системи мають стати об'єктом не лише теоретичних досліджень, а й активного формування.

Водночас постає питання релевантності наявного соціально-політичного тезаурусу світові, що змінюється. Навряд чи є коректним означувати те, що відбувалося на межі 2013–2014 років на Майдані Незалежності як «революцію» у традиційному розумінні; важко стверджувати, що на сході України триває класична «війна»; велике питання, чи відповідають наявні інтерпретації «нації», «патріотизму», «ідеології» нинішнім умовам і, головне, візії майбутнього України; геть незастосовною стала лексика доби Советського Союзу і так далі. Це не лише лінгвістичні питання: допоки не сформований адекватний сучасному станowi справ лексикон, ми з волі чи з неволі втискаємо нові смисли та феномени у прокрустове ложе «старих» слів, що радше приховують та спотворюють зміст подій, ніж прояснюють його.

Отже, перед дослідниками конфлікту, що триває в Україні, постає ціла низка питань, пов'язаних із його мовним, знаковим, символічним та, зрештою, смисловим виміром. Чим є мовні та семантичні зміни періодів соціальних конфліктів: наслідком чи чинником подій, що відбуваються? В чому специфіка «мовлення в контексті подій» і чи має сучасна гуманітаристика дієві методи дослідження такого мовлення? Наскільки релевантним для опису українського і світових конфліктів останніх десятиліть є наявний соціально-політичний тезаурус і хто має сприяти його оновленню? Хто виступає суб'єктом дискурсивних трансформацій у сучасній Україні? Чи можна говорити про «дискурс Антимайдану» і чи має він такий самий онтологічний статус, що й «дискурс Майдану»?

Спроби наближення до відповіді на ці та суміжні питання ви знайдете у доповідях і коментарях учасників круглого столу «Дискурс Революції Гідності», а також у статтях цього тематичного блоку. Завдяки залученню до дискусії — поряд із філософами — лінгвістів, соціологів, істориків, культурологів, психологів, політологів, релігієзнавців, мистецтвознавців, книговидавців та дослідників медіакомунікацій ці матеріали утворюють картину різноманітних бачень та методологічних підходів — від феноменологічної та герменевтичної інтерпретації конфлікту до статистичного аналізу; від осмислення соціальної структури Майдану до розгляду його сатирико-гумористичного дискурсу; від осмислення місця Революції Гідності серед європейських революцій останніх десятиліть до порівняння її мови з мовою Української революції 1917 року; від релігійної риторики Майдану до його речівок і слоганів. А практичним результатом круглого столу стало обговорення проекту створення історико-семантичного словника «Дискурс Революції Гідності».

Революція не є завершеною, поки ми — науковці, суб'єкти громадянського суспільства і державної влади, громадяни України — артикулюємо її як таку, що триває. Яскравим символом відчуття цієї необмеженості є розміщений тут вірш нашої співвітчизниці, яка вже близько двадцяти років мешкає і працює в Італії. Хай він стане символом широкого відлуння українських подій та своєрідним епіграфом до круглого столу.

МАЙДАН

Как мне жаль, что я к вам не успела
И теперь не заполнит пробел,
Когда пуля за пулей летела,
Превращая людей в груду тел.

На Майдане цветы и лампадки,
И людей нескончаем поток.
Не смогли уложить на лопатки
И зашлкнуть браслетов замок.

Я вас знаю всего лишь по фото,
А меня вы не знали совсем.
Ну, а тот, кто стрелял, этот кто-то
Ненавистен себе, как и всем.

Небо камни Майдана омоет дождями,
Смоет гарь, смоет крови следы.
Они не были вовсе вождями,
Эти парни простые, как ты.

Я в долгу и ничем не исправюшь,
Будет маяться вечно душа,
Как же больно. А что ты ей скажешь?
Над Майданом трепещет кружа.

Я не знаю, как будут другие
Просыпаться и солнце встречать,
Благодарные, злые, благие,
Иль решившие не замечать,

Что Майдан никуда не уходит,
Он стоит у последней черты,
Словно совесть, и взгляд не отводит.
С ним останусь навечно. А ты?

Виолетта Гребельник (Рим, Италия)